

4. Ашин Г. Курс истории элитологии [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Aschin.
5. Ашин Г. Современные теории элиты: критический очерк. – М.: Междунар. отношения, 1985. – 256 с.
6. Ашин Г. К. Курс элитологии / Г. К. Ашин, Е. В. Охотский. – М., 1999. – 368 с.
7. Карабущенко П. Л. Элитология Платона (Античные истоки философии избранности). М. – Астрахань, 1998. – 405 с.
8. Карабущенко П. Л., Карабущенко Н. Б. Психологические теории элит. – М.: Памятники исторической мысли, 2006. – 448 с.
9. Платон. Держава / Платон ; [пер. з давньогрец. Д. Коваль]. – К.: Основи, 2000. – 355 с.
10. Сурай І. Г. Аналіз дослідженості проблем еліт в державному управлінні України // Вісник НАДУ. – К.: НАДУ, 2010 – № 1. – С. 38–46.
11. Сурай І. Г. Особливості кадрової політики на сучасному етапі розвитку України: формування еліти державного управління / Державне управління та місцеве самоврядування : тези X Міжнар. Наук. конгресу, Харків, 26 березня 2010 р. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2010. – С. 174–175.

УДК 32,019,5

Т. В. Федорів

СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ ДВОСТОРОННЬОГО ДІАЛОГУ В СИСТЕМІ «ДЕРЖАВА-ЗМІ»

У статті проаналізовано комунікативну взаємодію влади, ЗМІ та громадськості, надано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності цієї взаємодії.

Ключові слова: органи державної влади, комунікація, політичні функції ЗМІ, медіа-громадськість.

Вивчення політико-комунікативних процесів у суспільстві відбувається переважно в рамках передвиборчих кампаній, коли політичні лідери, представники органів влади усіх рівнів активно спілкуються з електоратом через ЗМІ. Електоральна комунікація досить добре проаналізована і з погляду комунікативної філософії, і в інструментальному (або технологічному) аспекті – у вигляді практичних рекомендацій щодо принципів взаємодії органів державної влади, ЗМІ і громадськості та в аспекті політико-правового регулювання діяльності ЗМІ як інституту демократичного суспільства. Зокрема, явище державної інформаційної політики (як механізму функціонування і регулювання інформаційної сфери) та різних аспектів публічної політичної діяльності знайшло відображення у працях В. М. Бебика, М. Ф. Головатого, Т. В. Джиги, Н. К. Дніпренко, Н. М. Драгомирецької, І. М. Ібрагімової, В. М. Козакова, М. І. Пірен, Г. Г. Почепцова, В. А. Ребкала, Ю. П. Сурміна, С. О. Телешуна, С. А. Чукут [1] та ін. Водночас, іншу проблему державної комунікації, яку ми розуміємо як процес комунікативної взаємодії органів державної влади і суспільства, спрямовану на формування постійного політичного діалогу, вивчено не в усіх аспектах, що й зумовлює актуальність дослідження.

© Федорів Т.В., 2010.

Більшість дослідників доводили, що роль мас-медіа найдинамічніше посилюється у виборчому процесі та формуванні іміджу публічних політиків, водночас, не слід недооцінювати щоденну впливовість мас-медіа. Слід констатувати, що погляди на комунікативний процес у системі державного управління від односпрямованого процесу впливу комунікатора на аудиторію за допомогою різних засобів змінились на усвідомлення важливості зворотнього зв'язку та розуміння ролі ЗМІ у підтриманні суспільної рівноваги і стійкості суспільно-політичної системи. Однак уявлення про ЗМІ лише як про інструмент політичного впливу, а не суспільний інститут громадянського суспільства в органах державної влади, ще досить сильні. Тому окремого теоретико-методологічного осмислення потребує ідея переходу від сповідування інструментального підходу до ЗМІ (продукування подій і образів для медіа, пропаганда) до суспільно-орієнтованого діалогічного підходу. У Концепції проекту Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики» (від 13 січня 2010 р.) наголошено на необхідності законодавчого визначення термінів «державна комунікативна політика», «комунікація», «відкритість», «прозорість», «інститут громадянського суспільства», «громадськість», «громадська рада», «консультації з громадськістю», «громадське обговорення», «вивчення громадської думки», «електронні консультації», «громадський контроль», «засоби масової комунікації» та визначити цілі і пріоритети державної комунікативної політики.

Проблема взаємин влади і суспільства хвилювала ще давньогрецьких філософів, чії ідеї розвинули Н. Макіавеллі, Ж.-Ж. Руссо, Т. Гоббс, Дж. Локк та інші мислителі. Активні дискусії з цієї проблеми спричинили теорії масового суспільства (Г. Лебон, Г. Тард, Х. Ортега-і-Гассет, К. Маннгейм, Г. Блумер та ін.). Найбільший внесок в розвиток уявлень про механізм та складові політико-комунікативних процесів зробили представники таких методологічних підходів як біхевіористський (Г. Лассвелл, П. Лазарфельд), кібернетичний (Н. Вінер, К. Дойч), структурно-функціональний (Г. Алмонд, Дж. Коулман) та власне комунікативистський (Ю. Хабермас, Х. Арндт, М. Фуко). У посібнику Г. Почепцова і С. Чукут «Інформаційна політика» вперше проаналізовано сутність та основні складові сучасної інформаційної політики [12]. У посібнику «Комунікація: демократичні стандарти в роботі органів державної влади» подано аналіз теоретичних засад комунікації між владою і громадськістю у демократичному суспільстві та практичні підходи до цієї галузі, зокрема, описано завдання та функції комунікативних підрозділів, технології проведення консультацій з громадськістю тощо [13]. Н. Драгомирецька у монографії «Теоретичний аналіз комунікативної діяльності державного службовця» наголошує на відході від інституційності в комунікації (в сенсі впливу) та урахуванні інтересів і цілей суспільства [14].

Мета статті – дати визначення та проаналізувати основні функції державної комунікації, з одного боку, та ЗМІ, з іншого, і на цій підставі встановити критерії інформаційної співпраці органів державної влади, ЗМІ та громадськості.

Державна комунікація – це регулюючий і координуючий механізм взаємин держави і суспільства. Процес державної комунікації складається з елементів, типових для будь-якого комунікативного процесу: комунікатор (органи державного управління різних рівнів); власне повідомлення (усі види офіційної та неофіційної інформації, усної, письмової, вербальної, невербальної); адресат (суспільство в цілому, інститути громадянського суспільства, індивідуальний реципієнт); канали поширення інформації (міжособистісні, інституційні і масові); канали зворотнього зв'язку (листи і звернення громадян, інші форми політичної участі); процес кодування-декодування інформації (підготовка інформаційних повідомлень, їх адекватна інтерпретація аудиторією); перешкоди (технічні, комунікативні, психологічні тощо) [15].

Таблиця 1.

Функції державної комунікації

<i>функція</i>	<i>зміст</i>
<i>відтворення влади</i>	зміцнення підтримки системи, наприклад, через ритуальне використання символів
<i>соціальної солідарності</i>	інтеграція в рамках всього соціуму або окремих соціальних груп
<i>акціональна</i>	проведення політики через мобілізацію або «наркотизацію» людей: мобілізація полягає в активізації і організації прихильників, наркотизація – це процес заспокоєння і переключення уваги
<i>орієнтації</i>	через формулювання цілей і проблем, формування картини політичної реальності у свідомості соціуму
<i>інформування</i>	пов'язана з інтерпретацією політичної реальності та впровадженням її у свідомість членів політичної спільноти
<i>визначення порядку денного</i>	висунення на передній план одних подій і замовчування інших
<i>легітимізації влади</i>	пояснення, обґрунтування і виправдання рішень щодо розподілу влади і суспільних ресурсів
<i>соціальної диференціації</i>	відчуження соціальних груп
<i>агональна</i>	ініціювання і вирішення соціального конфлікту, висловлення незгоди і протесту проти дій влади
<i>соціального контролю</i>	уніфікація моделей поведінки, думок, почуттів і бажань великої кількості індивідумів, іншими словами, маніпуляція масовою свідомістю

Поширення інформації про політичні рішення і ситуацію в країні – одна з провідних функцій політичного дискурсу щодо суспільства. Напряму громадяни рідко стикаються зі світом політики і їхні знання в цій галузі сформовані вербальними та візуальними «картинками», запропонованими ЗМІ, а не на основі власного досвіду політичної участі. Оскільки повідомлення про політичну ситуацію виступають у формі оцінок, тверджень, порівнянь, висновків, узагальнень, то, як справедливо висловився один з американських громадських діячів С. Кармайкл, «ситуацією володіє той, в чий владі тлумачення цієї ситуації».

Під час передвиборчої кампанії затребуваною стає ще одна функція владної комунікації – **проєкція в минуле і**

майбутнє. Апелювання до минулого служить підтриманню позитивного або негативного досвіду. «Романтизовані спогади про минуле, наголошуючи на послідовності політичного курсу, сприяють створенню відчуття надійності і безпеки. Проєкція в майбутнє включає прогнозування наслідків вибору тієї чи іншої альтернативи (світле майбутнє або кінець світу)... Не дивно, що провідним мовним жанром при проведених виборчих кампаніях є обіцянка» [17, с. 37].

Дослідники наголошують також на **магічній** функції державної комунікації. Магія за допомогою слова – це спроба впливу на явища дійсності, які за цим словом стоять. До виявів магічної функції належать табу, молитви, присяги, свя-

щенні тексти [18, 19]. Так само державна комунікація може служити одним із засобів **трансляції політичної свідомості** в межах саме цієї політичної культури. Йдеться про здатність індивіда до адаптації в політичному просторі та здійснення функцій соціально-політичної взаємодії, участі та управління.

Р. Дентон і Г. Вудвард наголошують на суперечності функцій, властивих політичній комунікації: це посередник, який нерідко «заміщує власне фізичне насильство і уможливорює впорядкування суспільного життя, прокладає шлях до компромісів, роблячи факти і аргументи відомими громадськості. Водночас, це мова фракційності (поділу), протиставлення суспільства на друзів і ворогів... Її здатність змінити суспіль-

тво на краще дає оптимізм, але звичне зловживання нею призводить до відчаю» [20, р. 14]. Ключовим поняттям у взаєминах «держава–ЗМІ–громадськість» є **медіа-громадськість**. У сучасних демократичних державах з-поміж усіх рівнів громадськості саме медіа-громадськість може здійснювати найбільший вплив на політичну владу. Фактично, теми, які стосуються найширшого загалу, лише тоді сприймаються усіма, коли вони підтримані, поширені та підкріплені ЗМІ. Слід також констатувати, що за своєю природою ЗМІ завжди зміцнюють або послаблюють політичну владу.

Влада ЗМІ виявляється у функціях, узагальнених в таблиці 2.

Таблиця 2.

Політичні функції ЗМІ у демократичному і тоталітарному суспільствах

функція	демократичне суспільство	тоталітарне суспільство
<i>інформування</i>	поширення новин, думок, оцінок, інтерпретацій, встановлення зв'язків	пропаганда результатів діяльності панівної політичної сили
<i>забезпечення відкритості</i>	надавання всієї суттєвої інформації достовірно	поширення лише вигідної панівній політичній силі інформації
<i>контролю</i>	незалежна наглядова функція «від імені» суспільства	монополізація влади: критика тих, хто критикує владу
<i>політичної соціалізації та інтеграції</i>	формування демократичного консенсусу	культивування виключного представництва панівної політичної сили та її ідеології
<i>політичної освіти та виховання</i>	наділення громадян всіма необхідними знаннями для участі в політичному житті	виховання некритичної юрби
<i>формування політичної волі і громадської думки</i>	повідомлення різних поглядів та незалежних оцінок	управління формуванням громадської думки та політичної волі згідно з цілями панівної ідеології

У сучасних демократичних медіа-суспільствах межі між інформацією і розвагами дедалі більше стираються, тому німецький дослідник Д. Дьорнеру влучно назвав це явище «Politainment» (політрозважальністю). Заради справедливості, слід зазначити, що ЗМІ є рупором для політичних діячів: «Вони надають платформу, що по-різному використовується і завдяки якій політичні дійові особи поширюють інформацію та частково комунікують між собою» [121,

с. 71]. Однак саме це дає підстави сумніватись у нормативності такої характеристики як об'єктивність мас-медіа. Іншими підставами для таких сумнівів є здійснюване ЗМІ відбирання та оцінювання інформації на основі редакційної політики, впливу різних політичних сил та інших чинників, надання відібраним подіям певного контексту та те, що Н. Луманн назвав «спрощенням інформації шляхом зменшення ступеня складності».

Дослідники досить рідко зачіпають проблему суб'єктивності самих журналістів. Втім, як пише Г. Штромайєр щодо німецьких журналістів, у політичних поглядах вони часто перебувають у лівому ліберальному спектрі. Це можна пояснити тим, що функція критики та контролю державної влади є дуже важливою для багатьох журналістів і ця позиція ближча до лівих позицій, ніж до консервативних [9]. Крім цього, на журналістів тиснуть їхні власні знання, переконання, установки, мотиви – все те, що ми можемо назвати атрибуцією (впорядкуванням та інтерпретацією соціальних подій і вчинків згідно з ментальними схемами індивіда).

І хоч багато теоретиків слушно наголошують на дотриманні принципів здійснення комунікації органами державної влади з громадськістю (прозорості; відкритості; підзвітності; партнерства; об'єктивності; взаємовідповідальності; непередженості; реалістичності; достовірності та ін. [13], на практиці конфлікт інтересів ЗМІ та органів державної влади існуватиме завжди – як зумовлений історично. Французький соціолог Р. Ленуар порівнює цю ситуацію з непублічністю монархічної Франції: «для такого способу управління характерні дві ознаки: передовсім, адміністративне правління не питає у підданих ні їхньої думки, ні, тим більше, схвалення, а вимагає лише покори й відданості... Крім цього, такий спосіб правління спирається на ідеологію, за якою державні інтереси недоступні для тих, хто не втаємничений» [22]. В Україні функціонування мас-медіа регламентують закони України «Про інформацію», «Про інформаційні агентства», «Про друковані ЗМІ», «Про телебачення і радіомовлення», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування засобами масової інформації» та ін. Зокрема, ст. 171 Кримінально-процесуального кодексу України передбачає покарання за перешкоджання законній діяльності журналіста. У квітні 2010 р. громадськість обговорювала те, як чиновник КМДА у відповідь на запитання журналіста вихопив у нього мікрофон і викинув у смітник, а в червні співробітник Управління державної охорони застосував силу проти журналіста каналу СТБ Сергія Андрушка, що висвітлював участь президента України у відкритті Міжнародної агропромислової виставки «Агро-2010» (журналіст був акредитований). З іншого боку, авторитетний журналіст, головний редактор радіо «Ехо Москви» О. Венедиктов у таких ситуаціях звинувачує обидві сторони: медіа і владу. Він пояснює: значення має не система (адже існує Конституція та законодавство про ЗМІ, які декларують свободу слова та заборону втручатись у редакційну політику), значення мають вибудовані взаємини між державою і ЗМІ: «...у Франції «Фігаро» завжди підтримує правого кандидата, а «Ліберасьйон» завжди соціалістів. І найголовніше, що це знають читачі! Але при цьому, як тільки закінчується гарячий період, то у перший же день журналіст має повертатись на звичайну інформаційну хвилю. І, на мій погляд, головна проблема журналістики в Україні в тому, що в масі цього не сталося – в журналістських колах чомусь революція триває» [23].

Але слід наголосити, що режим інформаційно-комунікативної співпраці органів державної влади і суспільства встановлює все-таки держава. І ступінь відкритості органів державної влади та їхня готовність реагувати на незручні ситуації є показником зрілості у взаєминах зі ЗМІ.

Викладене вище дає підстави зробити низку висновків:

- між ЗМІ та органами державної влади досі існує взаємна недовіра;
- влада залишає закритими для громадськості чимало тем і не виявляє зацікавленості у діалозі із суспільством;
- органи місцевого самоврядування не завжди мають належне кадрове і фінансове забезпечення для адекватної комунікативної взаємодії;
- посадовці досить часто представляють самих себе і працюють лише на свій медійний імідж або чинять тиск на ЗМІ;

- суспільство часто пасивно реагує на повідомлення про зловживання різного роду;
- самі ЗМІ часто не зацікавлені в оприлюдненні певної інформації.

Важливим чинником зміни ситуації, на нашу думку, стало б усвідомлення як органами державної влади, так і самими ЗМІ, що медіа – це інститут громадянського суспільства, а не інструмент збереження статус-кво або отримання влади.

Перспективи подальших досліджень. Напрямки подальших розвідок полягають у створенні теоретичного підґрунтя для зміни технологій управління мас-медійною сферою, підвищення рівня політичної і управлінської культури державних службовців у взаєминах зі ЗМІ та громадськістю, а також професійної культури самих журналістів.

Література.

1. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз. Монографія. – К.: Вид-во МАУП, 2005. – 438 с.
2. Комунікативна політика в органах державної влади: Методич. рекомендації / Уклад.: Т. В. Джига, А. В. Баровська. – К.: Вид-во НАДУ, 2007. – 36 с.
3. Комунікація: демократичні стандарти в роботі органів державної влади / Навч. посібник за заг. ред. Н. К. Дніпренко. – К.: ТОВ «Вістка», 2008. – 164 с.
4. Козаков В. М. Соціально-ціннісні засади державного управління в Україні: Монографія. – К., Вид-во НАДУ, 2007. – 284 с.
5. Пірен М. І. Публічна політична діяльність: Навч. посіб. / Нац. академія державного управління при Президентові України. – К.: НАДУ, 2009. – 288 с.
6. Почепцов Г. Г., Чукут С. А. Інформаційна політика: Навч. посіб. / К.: Знання, 2008. – 663 с.
7. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации. – М. – К.: Ваклер, Рефлбук, 2001. – 656 с.
8. Чукут С. Роль сучасних засобів масової інформації в процесах державотворення (окремі аспекти) // Вісн. УАДУ. – 1999. – №3. – С. 271–279.
9. Ребало В. А., Шкляр Л. Є. Політичні інститути в процесі реформування системи влади. – К.: Вид-во НАДУ, 2003. – 172 с.
10. Телешун С. О. Розвиток громадянського суспільства в Україні після «помаранчевої революції» // Нова парадигма: Спец. випуск: Трансформація політичних систем на постсоціалістичному просторі. – Київ: НПУ, 2006. – С. 55–56.
11. Громадянське суспільство: проблеми і напрями інституційного розвитку: навч. посібник / за заг. ред. Ю. П. Сурміна. – К.: НАДУ, 2008. – 55с.
12. Почепцов Г. Г., Чукут С. А. Інформаційна політика: Навч. посіб. / К.: Знання, 2008. – 663 с.
13. Консультація з громадськістю. Напрями, технології, досвід: Метод. посіб. Секретаріат Кабінету Міністрів України / Н. К. Дніпренко, М. Г. Таранченко, Н. В. Окша; Заг. ред. А. В. Толстоухова. – Х.: Нове слово, Секретаріат Кабінету Міністрів. – 2004. – 32 с.
14. Драгомирецька Н. М. Теоретичний аналіз комунікативної діяльності державного службовця: моногр. / Н. М. Драгомирецька. – Одеса: Астропринт, 2005. – 279 с.
15. Громова Т. Н. Государственная коммуникация: теоретическая модель и региональная практика. – Сборник научных трудов «Теория коммуникации & прикладная коммуникация» // Вестник Российской коммуникативной ассоциации. Выпуск 1 / Под общей ред. И.Н. Розинной. – Ростов н/Д: ИУБиП, 2002. – С. 43–52.
16. Bergsdorf W. Politik und Sprache. – Muenchen, Wien: Oslog, 1978. – 186 s.; Corcoran P.E. Political Language and Rhetoric. Austin: Univ. of Texas Press, 1979. – 216 p.; Denton R.E.Jr., Woodward G.C. Political Communication in America. New York: Praeger, 1985. – 366 p.; Graber D. Political Language// Handbook of Political Communication. Beverly Hills, London, Sage Publications, 1981. – P. 195–224.

17. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса. – М.: ИТДГК «Гнозис». – 326 с.
18. Мечковская Н. Б. Социальная лингвистика. М.: Аспект Пресс, 1996. – 207 с.
19. Черепанова И. Ю. Дом колдуньи. Язык творческого Бессознательного. М.: «КСП», 1996. – 384 с.
20. Штромайер Г. Політика і мас-медіа / Пер. знім. А. Орган. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія». 2008. – 303 с.
21. Ibid., с. 117.
22. Ленуар Р. Социальная власть публичного выступления. – Режим доступу : http://www.gumer.info/bibliotek/Buks/Sociolog/Article/_Lenuar_VIVust.php.
23. Найєм М. «Олексій Венедіктов: Президенти і прем'єри змінюються, а вам треба зберігати ім'я журналіста». – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/articles/2010/06/17/5149244>.
24. Янукович пообіцяв учасникам руху «Стоп цензурі!» обов'язково розслідувати всі факти цензури. – Режим доступу : <http://www.telekritika.ua/news/2010-06-04/53414>.

УДК 37.014

Оксана Шеломовська

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ

Аналізуються проблеми, пов'язані з розробкою, впровадженням, реалізацією та дотриманням нормативно-правової бази з державного управління вищою освітою в Україні.

Ключові слова: *аналіз проблем, реалізація, нормативно-правові бази, вища освіта.*

Загальноцивілізаційні процеси глобалізації, інтерналізації, європеїзації дедалі помітніше впливають на всі сфери суспільного життя України. Не є винятком і галузь вищої освіти, яка чи не найбільше відчуває на собі проблеми, здобутки та втрати євроінтеграційного поступу нашої держави. Сучасна трансформація української освітньої системи відповідно до європейських стандартів вимагає наявності ефективного правового поля, без якого неможлива побудова розвинутого суспільства знань.

В сучасній науковій літературі наявні публікації, присвячені різноманітним питанням державного управління освітою. Їх досліджували В. Андрущенко, Я. Болюбаш, В. Вікторов, Д. Дзвінчук, В. Кремень, В. Лутай, В. Луговий, С. Ніколаєнко, М. Степко. Грунтовний історико-ретроспективний аналіз функціонування освітньої галузі міститься в працях О. Жабенко, В. Майбороди, Л. Прокопенко, Н. Самандас та ін. Разом з тим аналіз літератури з проблем державного управління свідчить, що, незважаючи на велике коло досліджень, в науковому плані проблема становлення та розвитку законодавчих засад управління вищою освітою на сьогодні залишається малодослідженою.

Мета даної статті полягає в проведенні комплексного дослідження організаційно-правових засад державного управління вищою освітою в Україні.

© Шеломовська О.М., 2010.

Після проголошення незалежності Україна успадкувала радянську систему освіти з досить розвинутою соціальною інфраструктурою і широко розгалуженою системою освіти (в 1991 р. в країні діяли 156 вищих навчальних закладів, аспірантура з 300 наукових спеціальностей, докторантура, 518 навчальних закладів та підрозділів підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів) [8]. За чисельними показниками мережа навчальних закладів України відповідала рівневі більшості розвинених країн світу, однак застаріла законодавча база, яка вже не відповідала новим демократичним та ринковим умовам існування, значно стримала вихід країни на європейський шлях розвитку.

За 19 років існування української системи вищої освіти можна виділити певну періодизацію процесу формування та еволюції нормативно-правового забезпечення управління вищою освітою.

1 етап – базисний – 1991–1994 рр. – розробка та впровадження нових законодавчих принципів функціонування вищої освіти, створення мережі вищих навчальних закладів і спеціальностей вищої освіти. В цей час безпосередньо відбувається прийняття Законів України «Про освіту» (1991 р.), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1991 р.), видання Указу Президента України «Про утворення Міністерства освіти України та ліквідацію Міністерства народної освіти України і Міністерства вищої освіти України» (1991 р.), затвердження Державної національної програми «Освіта (Україна XXI ст.)» (1993 р.) та Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах (1993 р.), прийняття Постанови Верховної Ради України «Про обрання постійної Комісії Верховної Ради України з питань науки та народної освіти» та (1994 р.) та ін.

2 етап – організаційно-функціональний – 1995–1998 рр. – удосконалення системи вищої освіти України, оновлення її змісту. Прийнято Конституцію України (1996 р.), видано Укази Президента України «Про основні напрями реформування вищої освіти в Україні» (1995 р.), «Про заходи щодо реформування системи підготовки спеціалістів та працевлаштування випускників вищих навчальних закладів» (1996 р.), Постанови Верховної Ради України «Про стан фінансування освіти в Україні» (1995 р.), Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державний вищий навчальний заклад» (1996 р.), «Про ліцензування, атестацію та акредитацію навчальних закладів» (1996 р.), «Про документи про освіту та вчені звання» (1997 р.), «Про перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями» (1997 р.), «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися державними навчальними закладами» (1997 р.), «Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні» (1998 р.), «Про розроблення державних стандартів вищої освіти» (1998 р.), ратифіковано Лісабонську Конвенцію щодо визнання кваліфікації вищої освіти в європейському регіоні (1997 р.) та ін.

3 етап – реформаторський – 1999–2004 рр. – розвиток законодавства про вищу освіту в Україні та усвідомлення на державному рівні необхідності модернізації освітньої сфери у зв'язку з новими умовами існування. Прийнято закони прямої дії, серед яких і оновлений Закон України «Про вищу освіту» (2002 р.), затверджено Національну доктрину розвитку освіти (2002 р.), видано Укази Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку освіти в Україні» (2001 р.), «Про заходи щодо вдосконалення системи вищої освіти» (2004 р.), Постанови ВРУ «Про стан, напрями реформування і фінансування освіти в Україні» (2001 р.), Постанови КМУ «Про затвердження переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників» (2000 р.), «Про затвердження Державної програми розвитку вищої освіти на 2005–2007 роки» (2004 р.), «Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти» (2004 р.), у ВРУ відбуваються па-